

Wstęp

Niniejszy poradnik został stworzony jako wskazówka dla osób, które spotkało nieszczęście w postaci śmierci małżonka, a które muszą odnaleźć się w skomplikowanej problematyce prawnej. W tym miejscu trzeba wyraźnie wskazać, że poruszone zagadnienia nie stanowią kompleksowego kompendium wiedzy, a są jedynie zbiorem przydatnych informacji, wskazówek i przykładów. Należy mieć na uwadze, że każdy stan faktyczny jest indywidualny, a w większości przypadków najlepszym rozwiązaniem jest skorzystanie z pomocy profesjonalnego prawnika.

Podstawowe informacje o dziedziczeniu

W prawie polskim spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy (czyli zmarłego małżonka), a każdy ze spadkobierców nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku. Powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu.

Dziedziczenie z ustawy (dziedziczenie ustawowe) jest niezależne od woli zmarłego. Następuje ono według właściwych przepisów prawa, które wskazują kto, w jakich częściach i w jakiej kolejności dziedziczy pod zmarłym (spadkodawcy). Dziedziczenie ustawowe następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy (nie pozostawił po sobie testamentu) albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. W przypadku dziedziczenia ustawowego w pierwszej kolejności powołane są do spadku dzieci zmarłego oraz jego małżonek, którzy dziedziczą w częściach równych, z zastrzeżeniem, że część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

Przykład nr 1

Po zmarłym, który pozostawił żonę i dwójkę dzieci, na podstawie dziedziczenia ustawowego dziedziczyć będzie żona oraz każde z dwójki dzieci (wszyscy w udziale wynoszącym jedną trzecią całości spadku).

Przykład nr 2

Po zmarłym, który pozostawił żonę i czwórkę dzieci, na podstawie dziedziczenia ustawowego dziedziczyć będzie żona (w udziale wynoszącym jedną czwartą całości spadku) oraz czwórka dzieci (w udziałach wynoszących po trzy szesnaste na każde z dzieci).

Należy pamiętać, że dziecko, które jest poczęte w chwili śmierci spadkodawcy może być jego spadkobiercą pod warunkiem, że urodzi się żywe.

Przykład nr 3

Zmarły pozostawił żonę, która w momencie jego śmierci była w ciąży, oraz dwójkę już narodzonych dzieci. Na podstawie dziedziczenia ustawowego jeżeli:

- dziecko nie urodzi się żywe dziedziczyć będzie żona oraz każde z dwójki dzieci, które żyły w momencie śmierci spadkodawcy (wszyscy w udziale wynoszącym jedną trzecią całości spadku);
- dziecko urodzi się żywe dziedziczyć będzie żona oraz każde z trójki dzieci (wszyscy w udziale wynoszącym jedną czwartą całości spadku).

W sytuacji, w której zmarły nie miał dzieci do spadku z ustawy powołani są jego małżonek i rodzice. Jeżeli jedno z rodziców zmarłego nie dożyło otwarcia spadku (zmarło przed nim), udział spadkowy, który by mu przysługiwał, przysługiwałby rodzeństwu zmarłego w częściach równych. W każdym przypadku udział małżonka zmarłego w całości spadku, który dziedziczy razem z jego rodzicami, rodzeństwem, a nawet w sytuacji wcześniejszej śmierci rodzeństwa z dziećmi rodzeństwa, wynosi połowę.

Przykład nr 4

Zmarły pozostawił żonę, z którą nie miał dzieci. W chwili śmierci zmarłego żyła jego matka oraz dwóch braci. Ojciec zmarł kilka lat wcześniej. Na podstawie dziedziczenia ustawowego dziedziczyć będzie żona (w udziale wynoszącym połowę całości spadku), matka (w udziale wynoszącym jedną czwartą całości spadku) oraz każdy z braci (w udziałach wynoszących po jednej ósmej na każdego z nich).

W tym miejscu należy zaznaczyć, że spadkobiercą na podstawie dziedziczenia ustawowego nie może być była żona, małżonka pozostająca ze zmarłym w separacji prawnej, ani też konkubina.

Przykład nr 5

Zmarły pozostawił żonę (z drugiego małżeństwa), z którą miał jedno dziecko. Z pierwszego małżeństwa (zakończanego rozwodem) zmarły pozostawił dwójkę dzieci. Na podstawie dziedziczenia ustawowego dziedziczyć będzie żona z drugiego (trwającego w dniu śmierci) małżeństwa oraz każde z trójki dzieci (wszyscy w udziale wynoszącym jedną czwartą całości spadku).

Przykład nr 6

Zmarły pozostawił narzeczoną, która w momencie jego śmierci była w ciąży. Na podstawie dziedziczenia ustawowego jeżeli dziecko urodzi się żywe będzie jedynym spadkobiercą i odziedziczy cały spadek.

Dziedziczenie testamentowe wstępuje w sytuacji, w której zmarły pozostawił po sobie testament. Sporządzenie testamentu pozwala na większą dowolność w przedstawieniu ostatniej woli spadkodawcy m.in. poprzez wskazanie jako spadkobiercę osoby, która nie byłaby nim w świetle dziedziczenia ustawowego, np. partnerki z którą zmarły prowadził wspólne gospodarstwo rodzinne, ale nie zawarł związku małżeńskiego.

Zakłada się, że jeżeli zmarły powołał do spadku kilka osób (tj. kilku spadkobierców), nie określając ich udziałów w całości spadku to dziedziczą oni w częściach równych.

Przykład nr 7

Zmarły, który pozostawił żonę i czwórkę dzieci, sporządził przed śmiercią testament, w którym wskazał, że dziedziczyć będzie po nim żona oraz czwórka dzieci. W związku z powyższym na podstawie dziedziczenia testamentowego dziedziczyć będzie żona oraz każde z czwórki dzieci (wszyscy w udziale wynoszącym jedną piątą całości spadku).

Cechą charakterystyczną testamentu jest to, że spadkodawca może powołać do całości lub części spadku jedną lub kilka osób, co w praktyce oznacza również możliwość pominięcia spadkobiercy, któremu należałaby się część spadku na podstawie dziedziczenia ustawowego. W tym miejscu należy wskazać, że czym innym jest pominięcie spadkobiercy ustawowego, a czym innym jest jego wydziedziczenie. Nieuwzględnionemu w testamencie spadkobiercy, który byłby powołany do spadku z ustawy przysługuje zachowek. Wysokość zachowku jest uzależniona od sytuacji osoby, której zachowek się należy. Jeżeli jest to osoba trwale niezdolna do pracy albo jeżeli jest to osoba małoletnia wartość zachowku wyniesie dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym. W innym zaś wypadku wartość zachowku wyniesie połowę wartości tego udziału.

Przykład nr 8

Zmarły pozostawił żonę (z drugiego małżeństwa), z którą miał dwójkę dzieci. Z pierwszego małżeństwa (zakończonego rozwodem) zmarły pozostawił jedno dziecko. W testamencie zmarły powołał do spadku żonę z drugiego (trwającego w dniu śmierci) małżeństwa oraz dwójkę dzieci z tego małżeństwa. Zmarły pominął w testamencie dziecko z pierwszego małżeństwa. Na podstawie dziedziczenia testamentowego dziedziczyć będzie żona z drugiego (trwającego w dniu śmierci) małżeństwa oraz każde z dwójki dzieci z tego małżeństwa (wszyscy w udziale wynoszącym jedną trzecią całości spadku). Natomiast dziecku z pierwszego małżeństwa przysługuje od spadkobierców testamentowych (tj. żony z drugiego małżeństwa oraz dwójki dzieci z tego małżeństwa) roszczenie o zapłatę zachowku. Zakładając, że dziecko z pierwszego małżeństwa jest pełnoletnie i zdolne do pracy wartość przysługującego mu zachowku wyniesie jedną ósmą całości spadku (połowa z jednej czwartej).

Należy mieć na uwadze, że w pewnych przypadkach dziedziczenie po jednym zmarłym (jednym spadkodawcy) może mieć charakter niejednolity, tj. część spadku jest dziedziczona na podstawie testamentu, a część na podstawie ustawy.

Ze względu na fakt, że dziedziczeniu podlegają zarówno prawa, jak i obowiązki majątkowe zmarłego istnieje możliwość odziedziczenia również długów po zmarłym. Dlatego do podjęcia prawidłowej decyzji o przyjęciu w dany sposób spadku albo jego odrzuceniu potrzebna jest

dokładna wiedza o stanie majątkowym zmarłego. Każdy ze spadkobierców może w swojej sprawie podjąć jedną z następujących decyzji:

- przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste),
- przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza),
- odrzucić spadek.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku powinno być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w tym terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Rozważając kwestie spadkowe należy zwrócić uwagę na kwestie pozornie oczywiste, a mianowicie fakt, że odziedziczyć można majątek, którego zmarły był właścicielem. W tym miejscu należy zaznaczyć, że w każdym małżeństwie (niezależnie od przyjętego ustroju majątkowego) istnieją „trzy majątki”, a mianowicie: majątek osobisty męża, majątek osobisty żony i majątek wspólny. Co do zasady z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Natomiast do majątku osobistego każdego z małżonków co do zasady należą:

- przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej;
- przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił;
- prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom;
- przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków;
- prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie;
- przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość;
- wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków;

- przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków;
- prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy;
- przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

W dużym uproszczeniu można wskazać, że spadek składać się będzie z całego majątku osobistego zmarłego oraz przysługującego mu udziału w majątku wspólnym.

Przykład nr 9

Zmarły pozostawał w związku małżeńskim, w którym obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej (małżonkowie nie ustanawiali w formie aktu notarialnego rozdzielnosci majątkowej lub rozdzielnosci majątkowej z wyrównaniem dorobków). Zmarły za życia w trakcie związku małżeńskiego zakupił samochód, w którego dowodzie rejestracyjnym tylko on był wpisany. Do spadku po zmarłym wejdzie udział w samochodzie w wysokości jednej drugiej, ponieważ druga połowa samochodu jest małżonka.

Przykład nr 10

Zmarły pozostawał w związku małżeńskim, w którym obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej (małżonkowie nie ustanawiali w formie aktu notarialnego rozdzielnosci majątkowej lub rozdzielnosci majątkowej z wyrównaniem dorobków). Zmarły za życia w trakcie związku małżeńskiego zakupił razem z żoną mieszkanie. Do spadku po zmarłym wejdzie udział w mieszkaniu w wysokości jednej drugiej, ponieważ druga połowa mieszkania jest żony.

Przykład nr 11

Zmarły pozostawał w związku małżeńskim, w którym obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej (małżonkowie nie ustanawiali w formie aktu notarialnego rozdzielnosci majątkowej lub rozdzielnosci majątkowej z wyrównaniem dorobków). Zmarły za życia w trakcie związku małżeńskiego odziedziczył dom po swoich rodzicach. Do spadku po zmarłym wejdzie cały dom, ponieważ wchodził on w skład majątku osobistego zmarłego.

Przykład nr 12

Zmarły pozostawał w związku małżeńskim, w którym obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej (małżonkowie nie ustanawiali w formie aktu notarialnego rozdzielnosci majątkowej lub rozdzielnosci majątkowej z wyrównaniem dorobków). Zmarły zgromadził na swoim rachunku bankowym środki pieniężne pochodzące z wynagrodzenia za wykonywaną pracę / służbę. Do spadku po zmarłym wejdzie połowa tych środków pieniężnych, ponieważ ich druga połowa jest małżonka.

Przykład nr 13

Zmarły pozostawał w związku małżeńskim, w którym obowiązywał ustrój rozdzielnosci majątkowej małżeńskiej. Zmarły zgromadził na swoim rachunku bankowym środki pieniężne pochodzące z wynagrodzenia za wykonywaną pracę / służbę. Do spadku po zmarłym wejdą wszystkie środki pieniężne zgromadzone na tym rachunku bankowym.

Przykład nr 14

Zmarły pozostawał w związku małżeńskim, w którym obowiązywał ustrój rozdzielności majątkowej małżeńskiej. Zmarły zgromadził na wspólnym z małżonką rachunku bankowym środki pieniężne pochodzące z wynagrodzenia za wykonywaną pracę / służbę. Na ten rachunek bankowy nie wpływały żadne inne środki pieniężne. Do spadku po zmarłym wejdą wszystkie środki pieniężne zgromadzone na tym rachunku bankowym.

Przeprowadzenie spadku

Stwierdzenie nabycia spadku może nastąpić na dwa sposoby, a mianowicie poprzez orzeczenie sądu w tym zakresie albo poprzez sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia przez notariusza.

Zdecydowanie prostszym rozwiązaniem (zarówno w przypadku dziedziczenia ustawowego, jak i dziedziczenia testamentowego) jest sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia, przy czym do jego sporządzenia wymagane jest uczestnictwo w czynności notarialnej wszystkich osób znajdujących się w kręgu spadkobierców ustawowych zmarłego. Notariusz sporządza akt poświadczenia dziedziczenia w oparciu o dokumenty dostarczone przez spadkobierców, w szczególności odpis aktu zgonu, testament (jeśli jest), odpis aktu małżeństwa, odpisy aktów urodzenia. Szczegółowe informacje na temat potrzebnych notariuszowi dokumentów najlepiej uzyskać w trakcie rozmowy z notariuszem, u którego zamierza się sporządzić akt poświadczenia dziedziczenia.

Jeżeli nie ma możliwości uczestnictwa w czynności notarialnej wszystkich osób znajdujących się w kręgu spadkobierców ustawowych zmarłego, pozostaje wnieść do sądu wniosek o stwierdzenie nabycia spadku. Warto w takiej sytuacji skorzystać z pomocy profesjonalnego pełnomocnika (adwokata lub radcy prawnego).

Aktu poświadczenia dziedziczenia oraz prawomocne orzeczenie sądu w przedmiocie nabycia spadku są równoważnymi dokumentami. Na podstawie jednego z nich (w zależności od sposobu przeprowadzenia spadku) dokonane zostaną stosowne wpisy (np. wpis własności nieruchomości w księdze wieczystej) lub wypłacone środki pieniężne (np. znajdujące się na rachunku bankowym zmarłego).

Opodatkowanie spadku

Co do zasady nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych na terytorium Polski w drodze dziedziczenia podlega opodatkowaniu podatkiem od spadków i darowizn.

Podatkowi nie podlega nabycie majątku w drodze spadku o czystej wartości nieprzekraczającej kwoty wolnej, która wynosi (stan na październik 2024 r.):

- 36 120 zł – dla osób należących do I grupy podatkowej,
- 27 090 zł – dla osób należących do II grupy podatkowej,
- 5 733 zł – dla osób należących do III grupy podatkowej.

Następujące osoby należą do:

- I grupy podatkowej: małżonek, zstępni (dzieci, wnuki, prawnuki), wstępni (rodzice, dziadkowie, pradiadkowie), pasierb, ojczym, macocha, rodzeństwo, teściowie, zięć, synowa;
- II grupy podatkowej: zstępni rodzeństwa (np. dzieci siostry, wnuki brata), rodzeństwo rodziców (np. ciotki, wujowie), zstępni i małżonkowie pasierbów, małżonkowie rodzeństwa i rodzeństwo małżonków, małżonkowie rodzeństwa małżonków, małżonkowie innych zstępnych (np. żona wnuka);
- III grupy podatkowej: pozostałe osoby, które nie należą do I lub II grupy podatkowej.

Na szczęście istnieje możliwość uzyskania całkowitego zwolnienia z podatku od spadków i darowizn. Zwolnienie nie dotyczy spadków, gdy śmierć spadkodawcy nastąpiła przed dniem 1 stycznia 2007 r. Z podatku od spadków i darowizn zwolnić się może: małżonka, zstępni (dzieci, wnuki, prawnuki), wstępni (rodzice, dziadkowie, pradiadkowie), pasierb, rodzeństwo, ojczym i macocha.

Warunkiem skorzystania z całkowitego zwolnienia z podatku od spadków i darowizn jest zgłoszenie otrzymania spadku na formularzu SD-Z2 do właściwego Naczelnika Urzędu Skarbowego. Należy pamiętać, że zgłoszenia musi dokonać osobno każdy ze spadkobierców.

Przykład nr 15

Po zmarłym dziedziczą żona oraz trójka dzieci w wieku 14 lat, 16 lat i 21 lat. Zgłoszenia otrzymania spadku do właściwego Naczelnika Urzędu Skarbowego dokonuje żona działająca w imieniu własnym, żona działająca jako przedstawiciel ustawowy każdego z małoletnich oraz pełnoletnie dziecko działające w imieniu własnym, czyli składane są łącznie cztery formularze SD-Z2.

Właściwość miejscową organów podatkowych w sprawach dziedziczenia określa się:

- według miejsca położenia nieruchomości – jeżeli przedmiotem nabycia jest nieruchomość, użytkowanie wieczyste, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego, prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej, prawo do wkładu mieszkaniowego w spółdzielni mieszkaniowej, nieodpłatne użytkowanie nieruchomości lub służebność, a nieruchomości są położone na terytorium działania jednego naczelnika urzędu skarbowego,
- według miejsca położenia nieruchomości – jeżeli przedmiotem nabycia jest nieruchomość lub prawa majątkowe wymienione powyżej i jednocześnie inne prawa majątkowe lub rzeczy ruchome, a nieruchomości są położone na terytorium działania jednego naczelnika urzędu skarbowego,
- według ostatniego miejsca zamieszkania zmarłego (spadkodawcy), a jeżeli brak takiego miejsca to według ostatniego miejsca jego pobytu – w przypadkach innych niż wymienione powyżej.

Przykład nr 16

Zmarły w chwili śmierci mieszkał wraz z rodziną w mieszkaniu służbowym w Gdańsku. Zmarły pozostawił w spadku jedną nieruchomość, tj. mieszkanie w Krakowie, znajdujące się w kamienicy przy Rynku Głównym (które odziedziczył po swoim ojcu pochodzącym z Krakowa), rzeczy ruchome (m.in. samochód, meble, sprzęt AGD) oraz środki pieniężne (w gotówce oraz na rachunku bankowym). Właściwym Urzędem Skarbowym do złożenia zgłoszenia otrzymania spadku (na formularzu SD-Z2) będzie Urząd Skarbowy Kraków – Stare Miasto w Krakowie.

Zgłoszenia otrzymania spadku należy dokonać w ciągu 6 miesięcy od dnia:

- uprawomocnienia się postanowienia sądu stwierdzającego nabycie spadku, albo
- zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia przez notariusza, albo
- wydania europejskiego poświadczenia spadkowego.

W przypadku dowiedzenia się o otrzymaniu w spadku rzeczy lub praw majątkowych po upływie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego (tj. uprawomocnienia się postanowienia sądu stwierdzającego nabycie spadku albo zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia przez notariusza albo wydania europejskiego poświadczenia spadkowego) można zachować zwolnienie w zakresie tych rzeczy lub praw majątkowych pod warunkiem, że zgłosi się je właściwemu Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w ciągu 6 miesięcy od otrzymania tej informacji oraz uprawdopodobni fakt, że dowiedziało się o nich po terminie.

Przykład nr 17

Każdy ze spadkobierców złożył zgłoszenie otrzymania spadku (na formularzu SD-Z2) do właściwego Naczelnika Urzędu Skarbowego w terminie. Po upływie 2 lat spadkobiercy dowiedzieli się z pisma wysłanego przez bank do zmarłego o istnieniu rachunku bankowego zmarłego, o którym nie mieli wiedzy w momencie dokonywania zgłoszenia. Spadkobiercy powinni złożyć dodatkowe zgłoszenie w terminie do 6 miesięcy od dnia, w którym dotarła do nich informacja z banku wraz z otrzymanym pismem z banku, które potwierdza datę otrzymania informacji.

Należy pamiętać, że podatek od spadków i darowizn jest tylko jednym z podatków obowiązujących na terytorium Polski. Fakt uzyskania zwolnienia z podatku od spadków i darowizn nie powoduje, że spadkobierca nie zapłaci w pewnych okolicznościach innego podatku. Przykładowo w przypadku sprzedaży odziedziczonej nieruchomości przed upływem 5 lat spadkobierca może być zobowiązany do zapłacenia podatku dochodowego, obliczonego od ceny jej sprzedaży. W przypadku ruchomości (np. samochodu) termin ten wynosi 6 miesięcy. Dlatego przed sprzedażą jakiegokolwiek składnika majątkowego odziedziczonego po zmarłym warto sprawdzić czy taka transakcja nie spowoduje opodatkowania.

Możliwość wspólnego rozliczenia się małżonków po śmierci jednego z nich

Istnieje możliwość wspólnego rozliczenia podatku dochodowego – PIT, pomimo śmierci jednego z małżonków. Wniosek o łączne opodatkowanie dochodów małżonków, między którymi istniała w roku podatkowym wspólność majątkowa, może być złożony przez podatnika (tj. żyjącego małżonka), który pozostawał w związku małżeńskim w roku podatkowym, a jego małżonek zmarł w trakcie roku podatkowego albo zmarł po upływie roku podatkowego przed złożeniem zeznania podatkowego za ten rok.

Przykład nr 18

Marek Iksiński i Anna Iksińska byli małżeństwem, w którym obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Marek Iksiński zmarł w dniu 01 października 2023 r. Anna Iksińska może złożyć wniosek o łączne opodatkowanie dochodów małżonków za rok podatkowy 2023 r.

Przykład nr 19

Łukasz Igrekowski i Maria Igrekowska byli małżeństwem, w którym obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. Łukasz Igrekowski zmarł w dniu 20 stycznia 2024 r. Przed śmiercią Marek Igrekowski i Maria Igrekowska nie składali zeznania podatkowego za 2023 r., ponieważ termin do jego złożenia upływał dopiero w dniu 30 kwietnia 2024 r. Maria Igrekowska może złożyć wniosek o łączne opodatkowanie dochodów małżonków za rok podatkowy 2023 r.

Zabezpieczenie ustanowienia opiekuna dla małoletniego dziecka na wypadek śmierci ostatniego rodzica

Śmierć rodzica jest olbrzymią traumą dla każdego dziecka, a szczególnie dla dziecka małoletniego (poniżej 18 roku życia). Jest również sytuacją, w której wzrasta zagrożenie możliwością jego osierocenia, w przypadku gdyby coś złego stało się również drugiemu i jednocześnie ostatniemu z żyjących rodziców. Obowiązujące przepisy prawa polskiego nie przewidują możliwości automatycznego zostania opiekunem dla osieroconego małoletniego (wejścia w prawa rodzica kolejnej osobie). Należy sobie uświadomić, że nie istnieje coś takiego jak „automatyczne zastąpienie ostatniego rodzica” przez najbliższego krewnego.

Nie oznacza to jednak, że nie można z tym nic zrobić. W przypadku śmierci obojga rodziców (gdy wzgląd na dobro dziecka nie stoi temu na przeszkodzie) sąd opiekuńczy powinien ustanowić opiekunem małoletniego w pierwszej kolejności osobę wskazaną przez ojca lub matkę, jeżeli nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej.

Dlatego najlepszym z prawnego punktu widzenia rozwiązaniem jest przedyskutowanie tego zagrożenia z rodziną zarówno własną, jak i zmarłego małżonka, a następnie ustalenie kto miałby zostać opiekunem małoletniego, w przypadku śmierci ostatniego z rodziców. Po dokonaniu wyboru osoby (najlepiej z kręgu najbliższej rodziny) oraz uzyskaniu jej zgody, należy sporządzić własny testament (najlepiej w formie aktu notarialnego), w którego treści należy umieścić wolę sporządzającego testament w tym zakresie. Do testamentu można dołączyć (jako osobny dokument) oświadczenie osoby, która godzi się być opiekunem, w formie pisemnej lub pisemnej z notarialnie poświadczonym podpisem.

Przykład nr 20

Zmarły Marek Iksiński pozostawił żonę Annę Iksińską oraz dwóch małoletnich synów Jana Iksińskiego i Adama Iksińskiego. Anna Iksińska po przedyskutowaniu kwestii ze swoją rodziną oraz rodziną Marka Iksińskiego, a także po uzyskaniu deklaracji swojego brata Krzysztofa Igrekowskiego, który zobowiązał się na wypadek jej śmierci zająć jej synami, sporządziła w formie aktu notarialnego swój testament.

Przykładowa treść fragmentu testamentu Anny Iksińskiej:

„Anna Iksińska oświadcza, że powołuje do całości spadku, w udziałach wynoszących po 1/2 (jedna druga) część, swoich synów: (i) Jana Iksińskiego, syna Marka i Anny, urodzonego dnia roku w, posiadającego numer ewidencyjny (PESEL), obecnie zamieszkałego pod adresem: oraz (ii) Adama Iksińskiego,

syna Marka i Anny, urodzonego dnia roku w, posiadającego numer ewidencyjny (PESEL), obecnie zamieszkałego pod adresem:

Anna Iksińska oświadcza, że jej wolą jest aby w przypadku wygaśnięcia jej władzy rodzicielskiej nad małoletnimi synami Janem Iksińskim i Adamem Iksińskim opiekunem tych małoletnich, tj. Jana Iksińskiego i Adama Iksińskiego, ustanowiony został, przez sąd opiekuńczy jej brat Krzysztof Igrekowski, syn Ryszarda i Małgorzaty, posiadający numer ewidencyjny (PESEL), obecnie zamieszkały pod adresem:

Anna Iksińska oświadcza, że załącznikiem do niniejszego testamentu jest oświadczenie Krzysztofa Igrekowskiego z dnia roku, na którym podpis został poświadczony przez notariusza prowadzącą Kancelarię Notarialną w dnia roku, a czynność ta została zarejestrowana w Repertorium A pod numerem”

Ze względu na fakt, że nieszczęścia niestety lubią się powtarzać, w przypadku śmierci ostatniego rodzica, odpowiedzialny opiekun, powinien niezwłocznie po ustanowieniu go opiekunem dla małoletniego sporządzić w formie aktu notarialnego swój testament, w którym na wszelki wypadek zabezpieczy kwestie związane z ustanowieniem opiekuna dla małoletniego.